

Tentti: Geodesian yleiskurssi 11.05.2000

Funktiolaskin

1. Peruskäsitteet

- Geodeettiset datumit vertausellipsoidilla. Määritelmä, geosentrisyys. ED50.
- Linjavaaituksen tarkkuus. Vaaituslinja koostuu samanpituuisista lattaväleistä joiden tarkkuus on sama eli m_0 , ja eri lattavälien mittaukset eivät korreloi keskenään. Näytä, että vaaituksen avulla mitatun korkeuseron ΔH_{AB} tarkkuus on verrannollinen linjan pituuden s_{AB} neliöjuureen.
- Vapaan asemapaikan menetelmä. Kuvaa menetelmä ja sen edut/haitat.

2. Asematasoitus

- Suorita seuraava teodoliitin suuntahavaintojen asematasoitus:

	Tähys	Kulmamuuunnos	Residuaalit v'	Residuaalit v
Sarja 1	A	0.0000		
	B	17.3586		
	C	188.2596		
Sarjan summa, keskiarvo:				
Sarja 2	A	0.0000		
	B	17.3558		
	C	188.2614		
Sarjan summa, keskiarvo:				
Sarjakeskiarvo:	A			
	B			
	C			

- Asematasoituksen vapausasteiden määrä on $V = (r-1)(s-1)$, missä r on suuntien, s sarjojen määrä. Laske *painoyksikon keskivirhe*

$$\frac{\sum v^2}{V},$$

missä $\sum v^2$ on residuaalien neliösumma.

3. Havaintoyhtälöt, linearisointi

- Decca-systeemi (yleensä: Hyperbolinen paikannussysteemi) toimii seuraavalla tavalla: Mittauspisteellä P vastaanotetaan signaalit kahdelta tukiasemalta, master M ja slave S , joiden paikat ovat tunnettuja. Mitattava suure on ero mittauspisteen ja tukiasemien välisten etäisyyksien välillä:

$$l = s_{PM} - s_{PS}.$$

Kirjoita *havaintoyhtälö* ilmaistuna pisteiden P, M, S tasokoordinaatteihin (x, y) .

- Linearisoi* ko. havaintoyhtälö valitsemalla sopivat likiarvot koordinaateille jne. Estimoitavat tuntemattomat ovat pisteen P koordinaatit x_P, y_P .
- Kirjoita rakennematriisiin A elementit.

- (d) Montako slave-asemia S_i tarvitaan masterin M lisäksi, että pisteen P koordinaatit saataisiin määrittelyksi yksiselitteisesti?

4. Varianssien propagaatio

- (a) Pisteen A koordinaatit tunnetaan *tarkasti*, eli $m_{x_A}^2 = m_{y_A}^2 = 0$. Pisteestä A mitataan atsimuti (absoluuttisuunta) t_{AB} ja etäisyys s_{AB} pisteeseen B . Etäisyysmittauksen keskivirhe on ± 2 cm, suunta-
mittauksen keskivirhe on ± 0.01 gon, ja mittaukset eivät korreloi. Lisäksi on annettuna, että etäisyys s_{AB} on *noin* 66 m ja suunta t_{AB} on *noin* 50 gon.

Piirrä pisteen B virhe-ellipsin muoto ja orientointi sekä pitkän ja lyhyen akselien pituudet.

- (b) Pisteen B koordinaatit saadaan geodesian päätehtävän avulla:

$$\begin{aligned} x_B &= x_A + s_{AB} \cos t_{AB}, \\ y_B &= y_A + s_{AB} \sin t_{AB}. \end{aligned}$$

Linearisoi nämä yhtälöt.

- (c) Laske pisteen B pistevarianssimatriisi:

$$\text{Var}(x_B) = \begin{bmatrix} m_{x_B}^2 & m_{y_B x_B} \\ m_{x_B y_B} & m_{y_B}^2 \end{bmatrix}.$$

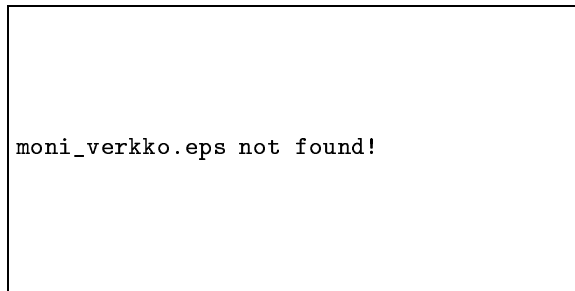
5. Monikulmiojonojen verkon tasoitus

- (a) Yksittäisessä monikulmiojonoissa voidaan kirjoittaa:

$$\Omega_n + t_n^- = \Omega_0 + t_0^+ + \sum_{i=1}^{n-1} \alpha_i - n \cdot 200 \text{ gon}. \quad (1)$$

Tässä t_0^+ (suunta eteenpäin pisteessä 0) t_n^- (suunta taaksepäin pisteessä n) ja α_i (kulma pisteessä i) saadaan havainnoista. Kirjoita kaava (1) *havaintoyhtälön* muotoon, missä tuntemattomat ovat Ω_0 ja Ω_n , alku- ja loppupisteiden vaakakehän nollakohdan *orientaatiotuntemattomat*. Mikä on *havaintosuure*?

- (b) Ks. alla oleva monikulmiojonojen verkko.

Kirjoita tämän verkon suuntatasoituksen havaintoyhtälöryhmä. Kaikissa pisteissä orientaatio on tuntematon.

- (c) Mitkä ovat tässä tasoitusongelmassa tuntemattomien ja havaintosuureiden lukumäärät? Voidaanko tätä ongelmaa ratkaista?

Pisteytys:

Kysymys	1	2	3	4	5	Yht.
	a b c	a b	a b c d	a b c	a b c	
Pisteet	5	5	5	5	5	25
	2 2 1	3 2	1 2 1 1	2 2 1	2 2 1	